

ГАРТАВАНЫ ВАЙНОЙ

Ён любіў сустракаць світанкі ў полі, песню жаваранка над галавой, любіў слухаць шэпт спеючых каласоў. Таму пасля заканчэння васьмі класаў цвёрда заявіў бацькам:

– Буду паступаць у Гарадоцкі тэхнікум механізацыі сельскай гаспадаркі.

Бацькі не адгаворвалі, наадварот, былі рады рашэнню сына.

І вось Мікалай Ладохін – навучэнец, вось ён ужо выпускнік тэхнікума. Працуе па накіраванні ў калгасе «Шлях да камунізму» Дубровенскага раёна. Можна і стаць бы з цягам часу вядомым механікам па сельгасмашынах, калі б не перапыніў яго работу прызыў у рады Савецкай Арміі. Прайшоў Мікалай у сонечным Узбекістане курс маладога байца, і павялі яго салдацкія дарогі ў Афганістан, стаў Ладохін байцом асобнага батальёна разведкі. А ў разведчыкаў, вядома ж, спакойнай службы не бывае. Уключыўся ў яе і Мікалай Ладохін. Вось адзін з эпізодаў.

Напярэдадні душманы абстралялі размяшчэнне афганскага падраздзялення рэактыўнымі снарадамі. Групе разведчыкаў, у якую ўзаходзіў і малодшы сяржант Мікалай Ладохін, сумесна з падраздзяленнем афганскіх воінаў была пастаўлена задача – знайсці і знішчыць вандруючую ўстаноўку.

Выйшлі прыцемкамі. Баявыя машыны пяхоты засталіся ўнізе. Зрабіўшы некалькі петляў, чорная сцежка ўпіралася ў непраходныя для тэхнікі скалы. Зброю, боепрыпасы, вадку неслі на сабе. Ежу не бралі – кожная бляшанка кансерваў у рэчмяшку адымае сіл гэтулькі ж, колькі два магазіны з патронамі. Патроны ў гарах больш патрэбныя.

Наперадзе ішоў афганец-праваднік, які абяцаў паказаць, дзе душманы хаваюць рэактыўную ўстаноўку і ракеты. Ледзь ланцужок разведчыкаў і афганцаў мінуў паварот цясніны – зверху і з флангаў ударылі аўтаматныя чэргі. Аднак знянацку заспець воінаў не ўдалося. Яны былі падрыхтаваны да такога павароту падзей. Нездарма праціўнік з надзвычайнай лютасцю абараняе гэтае месца. Напэўна ж, тое, што шукалі разведчыкі, схавана менавіта тут.

Кулі цюкалі па камянях, з віскам рыкашэцілі. Дзесьці справа загаварыў буйнакаліберны кулямёт. І тут Мікалая секанула каменнай крышынай... «Разрыўнымі б'е», – здагадаўся Ладохін.

Перабгаючы ад укрыцця да ўкрыцця, ён ўсё вышэй паднімаўся па крутым схіле. Побач з ім трымаўся казах Ахунбаеў з гранатамётам на пагатове. «Гэта добра, – падумаў Мікалай. – У выпадку чаго кулямётчыка дастане».

Крайком вока ён заўважыў, што непадалёку караскаліся па камянях некалькі афганскіх сартазаў. Дзесьці побач былі і астатнія. Ладохін падрыхтаваўся ўжо зрабіць яшчэ адзін рывок, як раптам хтосьці аклікнуў яго.

– Камандзір, там паранены!

Крычаў афганец. Прыўзняўшыся на імгненне з-за ўкрыцця, Мікалай паспеў убачыць плямісты маскхалат прыкладна метраў за сто пяцьдзесят ад сябе і адразу ж упаў. І тут жа па тым месцы, дзе толькі што была яго галава, хвасянула аўтаматная чарга.

Цяпер Ладохін зразумеў, чаму афганец не змог сам аказаць дапамогу параненаму. Іх падзяляў даволі шырокі ўчастак цалкам адкрытай мясцовасці, а душманы, хоць і эканомяць

боепрыпасы, але страляюць трапна. Разведчык жа мог частку шляху прайсці, ці, больш дакладна, прапаўзці пад прыкрыццём каменных глыб, раскіданых па схіле.

«Ну што ж, паспрабуем», – падумаў Ладохін. І ўслых:

– Ахунбаеў, прыкрый!

Вужакай прашмыгнуўшы паміж каменнымі глыбамі, Мікалай папоўз у тым напрамку, адкуль даносіліся стогны. Да раненага дабраўся даволі хутка. Мікалай агледзеў рану, дастаў індывідуальны пакет і спрытна перавязаў ляжаўшага на спіне байца. Ісці сам той не мог. Паўзці таксама – страчана шмат крыві. Аднак, калі разведчык паспрабаваў забраць у афганца кулямёт, ранены адмоўна пакруціў галавой і яшчэ мацней сціснуў у руках зброю.

– Ды як жа я павалаку цябе з гэтай бандурай, – з сэрцам кінуў Ладохін. – Яна ж так брынчэць аб каменне будзе, што «духі» нас жыва засякуць.

Здаецца, на гэты раз салдат зразумеў, што ад яго патрабуецца, і аддаў кулямёт. Затым Мікалай больш зручней абхапіў параненага адной рукой, у другую ўзяў кулямёт, свой аўтамат закінуў за спіну.

У гэты момант грамыхнуў гранатамётны выстрал. Агонь з боку душманаў сціх.

«Малайчына, Ахунбаеў, – здагадаўся Ладохін. – Цяпер душманы мінут дваццаць не ачухаюцца. Нам якраз хопіць, дапаўзём».

Паўзці было цяжка. Напачатку Мікалай спрабаваў адштурхоўвацца прыкладам кулямёта, каб хоць неяк аблегчыць прасоўванне. Аднак хутка зразумеў, што карысці ад гэтага мала. Тады ён пакінуў кулямёт і адцягнуў параненага на некалькі метраў уперад. Затым вярнуўся за зброяй. Так і рухаліся рыўкамі.

Вось і выратавальная града каменя. Ладохін узяў параненага на рукі і прыўзняўся, збіраючыся перанесці ва ўкрыцце. Ён не бачыў, што у гэты момант яму ў спіну нацэліўся ствол снайперскай вінтоўкі. Аднак стрэліць душман не паспеў – раздалася чарга. Жыццё савецкаму воіну выратаваў адзін з афганскіх афіцэраў.

Так у нялёгкім – не на жыццё, а на смерць – змаганні з ворагам гартавалася дружба савецкіх байцоў розных нацыянальнасцей з афганскімі воінамі.

– Колькі буду жыць на свеце, ніколі не забуду ўдзячных вачэй таго выратаванага мной афганца, яго ціхага: «Дзякуй, шураві!» Не забуду афганскага афіцэра, які, у сваю чаргу, выратаваў жыццё мне...

Мікалай змаўкае. Але дрыжанне голасу выдае яго хваляванне. Ды яшчэ часта пульсуючая жылка пад правай скроняй. І я бачу маршчыны на яго лбе. Бо тое, што ўбачыў на свае вочы і да чаго дакрануўся сэрцам у Афганістане гэты малады мужчына, ураджэнец вёскі Буцькі, мала каму з яго равеснікаў давялося адчуць і ведаць. Воіны-інтэрнацыяналісты бачылі смерць, якая амаль ля кожнага з іх праносілася свістам душманскіх куль. Многія з іх адчулі пякельны боль ран, атрыманых у жорсткіх баях. Многія з іх загінулі...

Сёння Мікалай Ладохін – адзін з лепшых работнікаў завода «БелЭкс» у Коханаве. Адзін з лепшых... Ды і ці можа быць інакш? Афганцы, не пабаюся гэтых слоў, людзі асаблівага складу, асаблівага ваеннага гарту. І, магчыма, паміж імі і тымі, хто ўзняўся на абарону Айчыны ў грозным 1941-м, малая розніца, а мо гэтай розніцы і няма зусім...

М. Маціеўскі